

היום נלמד בעזרת ה':

מגילה דף כו

משנה: בני העיר שמכרו את רחובה של העיר (= יש בו קדושה הואיל ומתפללים בו בתעניות ובמעמדות), יכולים לקנות בדמיו בית כנסת שקדושתו גדולה יותר, לפי שמעלים בקודש ולא מורידים, וזה הטעם בכל המשנה.

תיבה: ארון קודש. **מטפחות:** של ספרי תורה. **ספרים:** נביאים וכתובים.

וכן **במותריהן:** שאם מכרו ספרים ולקחו ממקצת הדמים ספר תורה, לא יקנו מהכסף שנשאר דבר שקדושתו פחותה.

נמרא: אקראי בעלמא: לא מתפללים שם באופן תדיר, אלא רק לעיתים רחוקות כגון בתעניות.

לא שנו אלא בית הכנסת של כפרים וכו': מה שאמרה המשנה שבני העיר יכולים למכור את בית הכנסת, זה רק בית הכנסת של כפרים, אבל בית הכנסת של כרכים (= עיר גדולה) אין בני העיר יכולים למכור, כיון שבאים לשם הרבה אנשים מבחוץ וזהו בית כנסת של רבים, וכולם נחשבים כבעליו ולא רק בני העיר.

אמר רב אשי: את בית הכנסת של העיר 'מתיא מחסיא' אני יכול למכור אפילו שבאים לשם הרבה אנשים מבחוץ, כיון שהם באים שם על דעתי ואם ארצה אמכור אותו.

ההיא בי כנישתא זוטי הוה וכו': אותו בית כנסת של טורסיים (= צורפי נחושת) היה קטן, והטורסיים בנו אותו לעצמם, והוא לא היה של רבים.

מיתיבי: ירושלים לא נטמאת בנגעים, לפי שנאמר "וּנְתַתִּי נֶגַע צָרַעַת בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזְתְּכֶם", וירושלים לא ניתנה לאחוזה לשבט מסוים (= "לא התחלקה לשבטים"), אלא כל השבטים שוים בה. וּלְדַעַת רַבִּי יְהוּדָה יְרוּשָׁלַיִם כֵּן הִתְחַלְקָה לְשֵׁבֵטִים, ורק בית המקדש לא ניטמא בנגעים משום שהוא בית של קודש ולגבי נגעים נאמר "וּבָא אֲשֶׁר לוֹ הַבַּיִת". ע"כ הברייתא. מדברי רבי יהודה משמע שרק בית המקדש אינו ניטמא בנגעים אבל בתי כנסיות שבירושלים כן ניטמאים, וא"כ קשה שהרי הם של כרכים ומדוע הם ניטמאים?

(המשך בדף הבא ↓)

תירוץ: כוונת רבי יהודה שכל מקום מקודש אינו נטמא בנגעים, ובכלל זה בתי כנסיות של כרכים.

חכמים ורבי יהודה הנ"ל נחלקו במחלוקת תנאים, וכפי ששנינו בברייתא: שבחלקו של שבט יהודה היה הר הבית וכו', ובחלקו של שבט בנימין היה האולם וכו', והמזבח היה בנוי בחלקם של יהודה ובנימין. הרי שלדעת ברייתא זו ירושלים התחלקה לשבטים.

ויש ברייתא הסוברת שירושלים לא התחלקה לשבטים: אין בעלי בתים בירושלים משכירים בתים לעולי הרגל, לפי שירושלים אינה שלהם אלא של כל ישראל. ולדעת ר"א בר צדוק אפילו את המיטות הם לא משכירים, וכדי שהם יתנו לעולי הרגלים את המיטות בעין יפה תיקנו שהבעלי בתים נוטלים את עורות הקדשים שעולי הרגלים שוחטים בירושלים.

אמר אביי: מהברייתא הנ"ל מוכח שמנהג דרך ארץ הוא, שאדם המתארח ישאיר אצל המארח את קנקן החרס שהשתמש בו, ואת עור הבהמה ששחט.

שבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר: אם מכרו שבעת נבחרי הקהל בהסכמת הקהל את בית הכנסת - הוא יורד מקדושתו ואין צורך לקחת בדמיו דבר קדושה, ומותר אפילו לקנות בדמיו שיכר לשתייה. וכן בספרים יצאו הדמים לחולין.

רבינא הוי ליה ההוא תילא: היה לו בית כנסת חרב ורצה לזרוע שתילים במקומו. אמר לו רב אשי שיקנה אותו משבעה טובי העיר במעמד אנשי העיר.

הוה קא בני בי כנישתא: הוא בנה בית כנסת חדש, והיה שם בית כנסת ישן והוא רצה להשתמש בקורות ובלבנים שלו בשביל בית הכנסת החדש. אלא שרב חסדא אמר שאין ליסתור בית כנסת ישן עד שבונים בית כנסת חדש, מחשש שיפגעו ולא יבנו את החדש וישארו בלי בית כנסת. השאלה היא האם במקרה שלנו שסתירת בית הכנסת הישן משמשת לבניית החדש - שהרי חלקי בית הכנסת הישן משמשים לבית הכנסת החדש - אין חשש לפגיעה?

חלופה וזיבונה שרי: מותר להחליף אותו בעד דבר אחר או למכור אותו תמורת כסף, כי בכך הוא יוצא לחולין ואז אפשר להשתמש במבנה למה שרוצים. אבל אסור להשכיר אותו או למשכן אותו כי הוא נשאר בקדושתו ואסור להשתמש בו לחולין.

וכך גם לגבי הלבנים של קירות בית הכנסת - מותר להחליפם או למוכרם, אך לא להלוותם מכיון שבהלוואה הם לא יוצאים לחולין. אמנם כל זה בלבנים ישנות ששמשו כבר לבית כנסת, אבל לבנים חדשות שהכינו לצורך בית הכנסת אין בהם קדושה ומותר להלוותם לצורך חולין.

ואפילו למאן דאמר הזמנה מילתא: נחלקו הדעות האם האורג בגד לצורך תכריכים למת - אסור הבגד בהנאה כי 'הזמנה מילתא', או שכל עוד לא השתמש בהם המת 'הזמנה לאו מילתא'.

הגמרא מבארת שאפילו למ"ד 'הזמנה מילתא' זהו דוקא בדבר שהוא מוכן לשימוש כגון בגד ארוג למת, אבל לבנים לצורך בית הכנסת אינם מוכנים כל עוד לא בנו איתם את בית הכנסת, ודומה הדבר לטווה חוט לצורך אריגת הבגד למת שלכולי עלמא לא שייך בו הזמנה.

מתנה פליגי בה: האם מותר לתת בית כנסת במתנה לאדם לצורך חולין. האוסר סובר שאין במתנה קבלת תמורה ולכן הקדושה לא יכולה לפקוע, אך המתיר סובר שהמתנה ניתנת בעבור הנאה קודמת שקיבל הנותן מהמקבל בתמורה לה, ואם כן נחשב הדבר כמכירה.

דלוסקמי ספרים: תיק להניח בו ספרים (מדובר בספרים העשויים בגלילה כמגילות בימינו) תפילין ומזוזות.

האי כורסייא: הבימה שמניחים עליה את הספר תורה. אם פורסים על הבימה מפה ועליה מניחים את הספר תורה – נחשבת הבימה רק 'תשמיש של תשמיש קדושה' שהבימה משמשת למפה והמפה לספר תורה. אמנם כשראה רבא שמניחים את הספר תורה על הבימה עצמה - אם כן היא נחשבת תשמיש של קדושה.

האי פריסא: וילון שפורסים בתוך הארון קודש מבפנים מסביב לספר תורה – הוא נחשב לתשמיש דתשמיש מכיון שהוא משמש את הארון שמשמש את הספר תורה (כך פירש רש"י, אבל תוס' מפרשים שמדובר בפרוכת שפורסים מחוץ לארון הקודש). אבל מכיון שלעיתים מקפלים אותו תחת הספר תורה הוא נחשב לתשמיש עצמו.

תיבותא דאירפט: ארון קודש שבלה (ונהיה מרופט) מותר לעשות ממנו ארון קודש קטן יותר, אבל אסור לעשות ממנו בימה כי הבימה פחותה בקדושתה ו'מעלין בקודש ואין מורדין'.

(המשך בדף הבא ↓)

פריסא דבלה: פרוכת שבלתה מותר לעשות ממנה מעיל לספר תורה, אך לא מעיל לחומש בודד (הכתוב על קלף כדוגמת ספר תורה).

זבילי דחומשין: תיקים של חומשים. (מסגרת של עור סביב הספר לשמור עליו -ספר הערוך). **וקמטרא:** ארגז של ספרים – נחשבים לתשמיש קדושה. החידוש הוא שלא אומרים שאינם עשויים לכבוד אלא לשמירה.

ההוא בי כנישתא דיהודאי רומאי: היה בית כנסת של קהילת עולי רומי שהיה פתוח לו חדר שבו היו מניחים את המת עד לקבורה. ולא היו הכהנים יכולים להיכנס לבית הכנסת מחמת הטומאה שעוברת מהחדר לבית הכנסת. אמר להם רבא שיקחו את ארון הקודש ויחסמו איתו את פתח החדר, בכדי שהטומאה לא תעבור לבית הכנסת. ואפילו שהארון עשוי עץ, ועץ הוא דבר המקבל טומאה, ודבר המקבל טומאה אינו יכול לחצוץ בפני הטומאה - מכיון שהארון עשוי 'לנחת' (= לנוח במקומו) הוא אינו מקבל טומאה. כי הכללים לדבר המקבל טומאה הם: א. מטלטל ב. מלא וריקם (שיש לו בית קיבול כגון שק או תיבה).

אך רבנן אמרו לרבא שמכיון שלפעמים מטלטלים את הארון כשהספר תורה בתוכו – הוא נחשב לכלי המיטלטל מלא וריקם, וממילא הוא מקבל טומאה ואינו יכול לחצוץ בפניה.

ואפילו שונה הלכות: כלומר שלמד רק משניות וברייתות ולא גמרא.

מבי כנישתא לבי רבנן: להפוך בית כנסת לבית מדרש מותר, אבל להיפך אסור. כי לדעה זו בית מדרש קדוש יותר מבית כנסת. והדעה השניה חולקת וסוברת הפוך.